

PYSZNIĆ SIĘ (34) *vb impf*

pysznić się (32), **pyśnić się** (2); pyśnić się *KuczbKat, StryjKron.*

się (24), się (10).

inf pysznić się (7). ◇ *praes 1 sg* pysznię się (4). ◇ *2 sg* pysznisz się (4). ◇ *3 sg* pyszni się (3). ◇ *3 pl* pysznią się (4). ◇ *praet [2 sg m -ś się pysznił.]* ◇ *3 sg m* pysznił się (5). ◇ *fut 3 sg f* będzie się pyszniła (1). ◇ *imp 2 sg* pyszni się (1). ◇ *2 pl* pysznicie się (1). ◇ *con 3 sg m* by się pyśnił (1). ◇ *part praes act* pyszniąc się (3).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI (jeden z niżej notowanych przykładów) i XVIII w.

Wynosić się nad innych, wywyższać się; przechwalać się; superbire Mącz, Modrz, Calag, Calep, Cn; ampullari, ostentare Mącz; gloriari PolAnt; efferre se, extollere se, inflari, intumescere, sufflari, turgescere Cn (34) : KromRozm I Kv; Ostento, Okázowác/ pyźnić/ bućić fie. Mącz 445c, 8c, 433d; Ktoby sie pyśnił á niechćiał być pośluzen roskazaniu Kápłáná/ [...] tedy zá wyrokiem łędźiego vmrze człowiek táki [Vulg Deut 17/12]. KuczbKat 310; Hárdy gdy łtráci od rozumu klucze/ łeft iáko pęcherz co fie wiátrem tłucze. Y przecz fie pyźnyłz báńko málowána/ Ktora fie łtłuczefz y wiátrem záchwiana. RejZwierc 218v, 48v, 218v, 220; WujJud 93; [Litwa z Rusaki] z wielkimi łupámi/ gdy łię im żaden niełmiał záłtáwić do kráin łwoich pyłniąc łię odćiągnęli. StryjKron 335; Calep 1030b.

pysznić się dla czego (1): Hoffertig łein wegen łeiner wolfart. Pyźnić się dla łzczęścia. Superbire propter successus. *Calag* 283b.

pysznić się z czego (6): Był w Attenach ieden młodzienecz Palemon imieniem, barzo rołpołtny, że fie z łwey niełłachetnołci pyźnił. *BielŻyw* 100; *WróbŻołt* T4v; *BielKron* 58; Tác łeft dawnoś w ktorey mamy trwác/ nie tá z ktorey łię dáremnie pyźnią Papiłtowie/ kthorzy nowotnego Bogá łobie vkowáli/ gdy od włáłnych oycow łwoich odpádli. *GrzegRóżn* K4; á tedy łámá twoiá cnotá niedopuśćić pyźnić łię z twoich y z oycowłkich łpraw/ ábo teź y drugiemi/ ktorziby tobie nierowni byli/ gárdźić. *ModrzBaz* 57; *WujNT* 271.

pysznić się czym (5): *RejWiz* 83v; *RejZwierc* 53, 218v; *ModrzBaz* 57v; RAcz fie nádemną zmiłowác moy Pánie/ Bo mię przeciwnik depce: [...] Depce mię łrodze/ pyźniąc fie wielośćią Łudzi/ y zbytnią łłumi mie łrogośćią *SzarzRyt* A4v.

[*pysznić się z czym [= czym (żywotne)]*: Wierzę/ że go [konia] połtrzęłgzy Hetman wźiął dla łiebie? Boś fie ty tám z nim pyźnił *Albertus* A4.]

pysznić się przed kim (2): *BierEz* K4v; A pan fie przed nimi pyźni iz chrołcielá vgonił *RejZwierc* 109v.

pysznić się w czym (1): Oto Áłłyrjánie zebráli łię z wielką mocą chłubiąc łię w koniech y w iezdnych/ y pyźnią łię w mocy piełzych. *BudBib Iudith* 9/6; [Stąd ma być włzelki vpomniony/ áby fie w cudzym nie pyśnił/ á drugim/ ktory mniej czego ma/ nie gárdził/ ále w pokorze thego wzywał *GilPos* 25v].

Ze zdaniem dopełnieniowym (3): *BierEz* K4v; ano fie ieden pyźnił iz był z wielkiego miałta rodem *BielŻyw* 89; *RejZwierc* 109v.

W przeciwstawieniu: »pysznić się ... styskować sobie« (1): Gdiź bogatim zołłtaniefz nie pyźni fie, á gdy zubożeiefz nie łtyłkuy łobie. *BielŻyw* 18.

W porównaniach (2): *RejPos* 228; Lecz [heretykowie] także iako piány/ wyrzucią fwoie zelżywości: iż iako nádęte wály/ im się wyżzey pyfzniąc się podnożą/ tym więcej zelżeni/ iakoby się w lekkie piány rofpufzczając giną. *WujNT* 836.

Zwrot: »słowy się pysznić« = *chwalić się* (1): Rzekłá máć [do kreta]/ sílno się omyłáż/ Zadnego z tych śmyflu niemaż: Ani widziłz áni śłyżyłz/ Iedno się tak słowy pyfzniłz. *BierEz* L4v.

Szeregi: »chwalić się a pysznić« (1): zábił tám Deiphebuá Pálámedes/ á gdy sie s tego chwalił á pyfznił/ prześtrzelił mu gárdło Paris *BielKron* 58.

»pysznić się, (a) nadymac« [szyk 1:1] (2): A przecżże sie też ty pyfzniłz á nádymałz márna mucho [tj. *hardy człowieka*]/ iako myłz ná wyfokiey gorze fiedząca/ ktora áni obaczy gdy ią Kaniá ábo Sowá porwie. *RejPos* 228; *Calep* 65a.

»pysznić się i wynosić nad inne« (1): Acz dobre vczyunki fą Pánu Bogu wdzięczne: ále pyfznić się z nich/ y wynosić nád inne/ iełt rzecz zła y Bogu przeciwna. *WujNT* 271.

Przen (1) : Przecżże się thedy pyfzni ziemiá y proch? gdyż człowiek vmárły robakom/ wężom/ y bełtyam będzie dziedźictwem *BibRadz Eccli* 10/11.

Synonimy: *bucić się, chełpić się, chlubić się, chwalić się, nadymac się, okazować się, sławić się, wynosić się, wywyższać się.*

Formacje współrdzenne: *pysznieć, spysznieć, wspyśnieć.*